

Enhetlige betalingsmodeller for fellestjenester

Innhold

1	Bakgrunn	1
1.1	Formål med enhetlige betalingsmodeller for fellestjenester	1
1.2	Forutsetninger	1
1.3	Fellestjenester	2
2	Kriterier for enhetlige betalingsmodeller	3
3	Aktuelle fordelingsparametere	4
4	Anbefaling	4

1 Bakgrunn

Digitaliseringsstyret har bedt Unit utarbeide et forslag til generiske betalingsmodeller for nye fellestjenester som kommer som resultat av tiltakene i den nasjonale digitaliseringsporteføljen. Arbeidet er gjennomført av en arbeidsgruppe med deltakere fra Unit og UHR-Administrasjons finansieringsutvalg.

1.1 Formål med enhetlige betalingsmodeller for fellestjenester

Hovedhensikten med enhetlige betalingsmodeller for nye fellestjenester er å bidra til at målene i digitaliseringsstrategien blir realisert. Digitaliseringsstrategien og tilhørende handlingsplan forutsetter

- utvikling av nye fellestjenester for å ta ut gevinst i form av kostnadseffektivisering gjennom standardisering
- tilrettelegging for digital transformasjon
- gjennomføringskraft for brukernær innovasjon og rask tilgang til nye tjenester som dekker felles behov.

1.2 Forutsetninger

Det legges til grunn at forslag til betalingsmodeller skal gjelde for nye fellestjenester i den nasjonale porteføljen, og at digitaliseringsstrategien og handlingsplanen er førende for arbeidet og målsetningen med generiske betalingsmodeller.

Arbeidsgruppen legger til grunn at alle bevilgningsfinansierte UH-virksomheter under Kunnskapsdepartementet er forpliktet til å være med på å utvikle fellestjenester som er vedtatt av

digitaliseringsstyret. Kostnadene med utvikling av tjenestene skal finansieres gjennom bruk av felles investeringsmidler. Dersom enkelte av virksomhetene ikke ønsker å benytte hele eller deler av en slik fellestjeneste, forutsettes det allikevel at de skal være med på å dekke utviklingskostnader, men de vil ikke måtte betale løpende drifts- og forvaltningskostnader for tjenesten. Det bør ikke være anledning til å kjøpe konkurrerende systemer eller verktøy dersom dette medfører merkostnader, forsinkelser eller andre komplikasjoner i forhold til utvikling eller forvaltning av fellestjenester for sektoren.

Etableringen av ordningen med felles investeringsmidler og enhetlige betalingsmodeller for fellestjenester tar utgangspunkt i at tjenestene skal brukes av bevilgningsfinansierte virksomheter under Kunnskapsdepartementet som driver ikke-økonomisk aktivitet. Dette er ikke til hinder for at andre virksomheter som faller inn under formålene i Units vedtekter, digitaliseringsstrategien eller handlingsplanen kan komme inn som brukere der dette er formålstjenlig. Dette forutsetter at dette ikke medfører merkostnad for eksisterende brukere og at finansiering eller betalingsmodell ikke behøver å endres.

Generiske betalingsmodeller for drift og forvaltning av slike fellestjenester må bestå av et sett med kriterier som understøtter formålet. Videre må de bestå av et sett med parametere for fordeling av kostnaden ved fellestjenesten. Fordelingsparametrene skal være i tråd med kriteriene.

Generiske betalingsmodeller skal videre bestå av beregningsmodeller som ivaretar vedtatte kriterier og fordelingsparametere.

Arbeidsgruppen har lagt til grunn at prosjekter som legges fram til prioritering og beslutning i Digitaliseringsstyret har valgt og begrunnet betalingsmodell for forvaltning av de fellestjenestene som kommer som resultat av prosjektet. Dette innebærer også at prosjektet dokumenterer omfanget av virksomheter som vil ta i bruk tjenesten. Betalingsmodellen skal ivareta variasjoner i antall virksomheter og brukere av tjenesten. Drifts- og forvaltningskostnader for fellestjenesten skal være dokumentert når prosjektet legges fram.

Prinsippene i TDI-modellen skal anvendes ved beregning av både utviklingskostnader og påfølgende felles drifts- og forvaltningskostnader for en tjeneste. TDI-modellen er en totalkostnadsmodell som brukes av universitetene og høyskolene for å synliggjøre kostnader i forbindelse med bl.a. forskningsprosjekter og utdanningstilbud med ekstern finansiering. TDI står for tid, direkte og indirekte kostnader.

1.3 Fellestjenester

Fellestjenester består av tjenester som produseres av en sektorintern fellesaktør som definert i rammeverk for tjenestestyring, og innkjøpte tjenester fra leverandører utenfor sektorene¹, som forvaltes av en sektorintern fellesaktør. Tjenestene prises til selvkost fra fellesaktøren med reelle eller anslåtte kostnader. Fortjenestemargin eller andre påslag er ikke del av kostnadene som går til fellesaktøren. Det er to hovedmåter kostnadene oppstår på:

¹ Kostnader som faktureres direkte fra ekstern leverandør til virksomhetene faller ikke inn under betalingsmodellene som omtales i notatet.

- Kostnad etter målbart eller beregnet forbruk (lagringsplass, antall lisenser, etc.). Her er det i utgangspunktet ikke behov for ytterligere fordeling, så denne kostnadstypen ses bort fra i det følgende.
- En fast/tilnærmet fast årlig kostnad til forvaltning, drift og vedlikehold som skal fordeles etter anslått andel av bruk/nytte.

Kalkulert framtidig drifts- og forvaltningskostnad for de enkelte fellestjenestene presenteres på overordnet nivå for tjenesteråd gjennom 3-årige veikart med tilhørende budsjetter. Dette danner grunnlag for årlige kostnadsvarsel og vil sikre forutsigbarhet for institusjonene. Veikart vil inneholde kostnadsoverslag for drift og forvaltning og normal videreutvikling av tjenestene. Større utviklingsprosjekter på eksisterende tjenester vil bli tatt inn i den nasjonale utviklingsporteføljen.

På sikt er det et mål at også eksisterende fellestjenester, som definert i rammeverk for tjenestestyling, tar i bruk de standardiserte betalingsmodellene, etter samråd med tjenesterådene.

2 Kriterier for enhetlige betalingsmodeller

Betalingsmodellene skal være:

- Objektive – betalingsmodellene må fordele kostnad etter objektive og sammenlignbare kriterier.
- Forståelige og ettersporebare – det må være enkelt å forstå kriteriene, hvorfor og hvordan de brukes, og det må kunne etterprøves at kriteriene følges.
- Akseptable – modellene må oppleves å gi en noenlunde rettferdig fordeling av kostnadene forbundet med tjenesten, sett ut fra målsettingene for innføring av tjenesten.
- Enkle å ta i bruk – modellene må ikke være for komplekse, men enkle å ta i bruk for ulike tjenester og fellesaktører.

Betalingsmodellene bør også gi insentiver for riktig bruk og utbredelse av tjenestene. For sektoren overordnet vil det i de fleste tilfeller være ønskelig at alle institusjoner tar i bruk fellestjenestene.

Dette vil gi ønskede effekter som:

- Stordriftsfordeler i form av forhandlingsstyrke, kostnadseffektiv drift og deling av ekspertise og ressurser.
- Økt mobilitet for studenter og ansatte
- Enklere informasjonsutveksling og datadeling mellom institusjonene
- Enklere tilgang til styringsdata på virksomhets- og sektornivå.

For en tjeneste hvor det er viktig at alle institusjonene er med, kan en se for seg at det er en lav fastandel, slik at minimumskostnaden blir lav og terskelen for å ta den i bruk tilsvarende. For en tjeneste beregnet på studenter, der det er viktig at alle studentene tar den i bruk, vil det virke motiverende for de større institusjonene med en «kvantumsrabatt», slik at det relativt sett blir billigere å få med de store studentmassene. Det kan også finnes andre momenter ved bruk og utbredelse som det er ønskelig å stimulere ved insentiver gjennom betalingsmodellene, for eksempel effektivisering av arbeidsprosesser, økt produksjon og deling av digitale læringsressurser, etc.

3 Aktuelle fordelingsparametere

Eksempler på fordelingsparametere som har vært vurdert eller er i bruk på eksisterende tjenester:

- Fast andel - fordeles likt mellom deltakende virksomheter. Dersom kostnaden skal fordeles likt mellom alle deltakende institusjoner, vektet denne 100 %. Dersom ønsket er at hele kostnaden skal fordeles etter variabel andel, vektet fast andel til 0 %. Jo mer lik nytten av tjenesten er for institusjonene, uavhengig av størrelse på institusjonen, jo høyere fastandel er det naturlig å bruke.
- Antall studenter. Vil være egnet for tjenester som i stor grad er beregnet for bruk av studenter, som f.eks. læringsplattformer, studentapper, etc.
- Antall produserte studiepoeng. Kan være aktuelt for studieadministrative tjenester. Korrelerer i stor grad med antall studenter.
- Antall ansatte. Vil være egnet for tjenester som i stor grad er beregnet for bruk av ansatte, som f.eks. personaladministrative tjenester.
- Antall ansatte innenfor FoU. Kan være aktuelt for tjenester innenfor forskningsstøtte eller forskningsadministrasjon.
- Størrelse på bevilgninger. Vil være aktuelt for tjenester der nytten/bruken henger sammen med størrelse på virksomheten, som f.eks. økonomisystem. Korrelerer i stor grad med antall studenter.

4 Anbefaling

Anbefalingen fra arbeidsgruppen tar utgangspunkt i målene i digitaliseringsstrategien og at institusjonene i UH-sektoren både enkeltvis og samlet vil være tjent med en mest mulig felles utvikling og forvaltning av digitale tjenester. Arbeidsgruppen mener dette over tid også vil gi de laveste totalkostnadene og best måloppnåelse for sektoren samlet. Arbeidsgruppen legger videre stor vekt på at de forventede kostnadene med drift- og forvaltning av fellestjenester og gevinster skal være mest mulig forutsigbare og transparente for UH-institusjonene, og at forventet kostnadsbilde og betalingsmodell skal være en del av grunnlaget for Digitaliseringsstyrets prioriteringer og beslutninger om hvilke fellestjenester som skal utvikles.

Arbeidsgruppen anbefaler at Digitaliseringsstyret vedtar et begrenset antall standard betalingsmodeller som skal brukes for alle tjenester, heller enn at den enkelte fellesaktør eller det enkelte tjenesterråd lager betalingsmodeller som er skreddersydd for den enkelte tjeneste. Arbeidsgruppen mener at slike enkelttjenester (inkl. tjenester som er sammensatt av flere moduler) bør samles og grupperes under tjenesteområder, og at det bør brukes samme betalingsmodell og fordelingsparametere for alle tjenestene som inngår i et tjenesteområde som retter seg mot samme formål, brukergrupper eller som har samme kostnadsdrivere. Dette innebærer at arbeidsgruppen prioriterer enkelhet, transparens og forutsigbarhet framfor mest mulig nøyaktig og rettferdig fordeling av kostnadene knyttet til den enkelte fellestjeneste. Arbeidsgruppen mener dette vil forenkle utviklingen av fellestjenester, gi færre feilkilder i forhold til datagrunnlaget og gjøre beslutningsprosessene enklere og raskere. Eksisterende fellestjenester bør over tid fases inn i samme

modell. Arbeidsgruppen erkjenner samtidig at det for enkelte tjenester kan være behov for å gjøre unntak.

Arbeidsgruppen anbefaler at modellen for nye fellestjenester etableres med et fast element og følgende fire fordelingsparametere:

- Antall studenter
- Antall ansatte
- Antall FoU-ansatte
- Størrelse på bevilgning

Datagrunnlaget for parameterne hentes fra en felles og objektiv kilde; DBH, NVI eller, om nødvendig, Brønnøysundregistrene.

Arbeidsgruppen erkjenner samtidig at det for enkelte tjenester kan være behov for å gjøre unntak, som da må begrunnes særskilt i prosjektforslag.